

**Bosna i Hercegovina
Ministarstvo pravde**

Akcioni plan za razvoj medijacije u Bosni i Hercegovini

**U sklopu Strategije za reformu sektora pravde
u Bosni i Hercegovini za period 2008-2012**

Juni / Lipanj 2008.

Izrada Akcionog plana urađenog u okviru projekta podrške razvoju komercijalne medijacije IFC-ja u Bosni i Hercegovini, uz finansijsku pomoć Vlade Holandije i tehničku podršku Centra za Efikasno rješavanje sporova (CEDR) iz Velike Britanije.

Projekat podržava Vlada Holandije

Sadržaj

Uvod	3
Izvršni rezime.....	6
Oblast akcije 1: Promocija.....	7
Oblast akcije 2: Razvoj sistema	11
Oblast akcije 3: Izgradnja kapaciteta.....	17
Oblast akcije 4: Inicijative u okviru sektora ili interesnih strana	23
Oblast akcije 5: Praćenje i izvještavanje	27
Zaključak	31

Uvod

Od 2003. godine je u Bosni i Hercegovini (BiH) ostvaren značajan napredak u razvoju alternativnih oblika rješavanja sporova (ARS) za privredne sporove koji su bili u sudskom sistemu, ali se nisu rješavali učinkovito i ekspeditivno. Ključni mehanizam za ARS koji se koristi je medijacija.

U okviru pomoći od strane Međunarodne finansijske korporacije (IFC), obučeni su profesionalni kadar medijatora, nakon čega je uslijedilo formiranje domaće institucije civilnog društva - Udruženja medijatora u Bosni i Hercegovini, uz naknadni Zakon o prijenosu aktivnosti medijacije na Udruženje iz 2005. godine. Pored toga, izrađen je Zakon o medijaciji (Zakon o postupku medijacije), koji je Parlamentarna skupština BiH usvojila u augustu 2004 - te su sačinjeni dodatni podzakonski akti potrebni za uspješnu provedbu tog Zakona - koje je državni parlament usvojio u martu 2006.

Putem pilot-projekata u Sarajevu i Banjoj Luci, stvorena je infrastruktura koja je omogućila šire uvođenje medijacije kroz sudove i doprinijela u izgradnji povjerenja svih interesnih strana i firmi da bi ti alternativni oblici rješavanja sporova mogli funkcionirati u BiH.

U preko 600 predmeta, medijaciju je vršilo 12 medijatora obučeni u skladu s najboljim međunarodnim praksama - uz postignutu stopu uspjeha od 55% - a sporazumima postignutim u tim predmetima deblokirano je sredstava u iznosu od € 9,5 miliona. Ta sredstva su prethodno bila blokirana u sudskim postupcima koji su trajali po tri i više godina. Istraživanja IFC-a ukazuju da se provede u potpunosti samo 36 posto sudskih odluka, dok ih se djelimično provede 28 posto; s druge strane, u 87 posto predmeta, finansijska transakcija između strana je obavljena nakon potpisivanja sporazuma o medijaciji.

Pošto Udruženje sad preuzima nadležnost za certificiranje medijatora u skladu s relevantnim zakonima - trenutno u BiH ima 51 certificirani medijator - i uz prijenos prvih pilot-centara u Udruženje u julu 2007, prva faza razvoja medijacije i drugih oblika ARS-a u BiH je završena i sad sve interesne strane moraju planirati za naredni period razvoja.

S tim na umu, poticanje alternativnih oblika za rješavanje sporova smatra se ključnim dijelom Strategije Ministarstva pravde za reformu sektora pravosuđa u periodu 2008-2012. U sklopu Stuba 4-Podrška ekonomskom rastu, u toj strategiji predviđa se sačinjavanje detaljnog akcionog plana za daljnji razvoj upotrebe medijacije u BiH tokom tog perioda.

U skladu s tim, Ministarstvo pravde je angažiralo usluge Centra za učinkovito rješavanje sporova (CEDR)¹, da s njim saraduje na izradi tog plana.

Ciljevi akcionog plana su sljedeći:

- Definirati potrebne korake u izgradnji kapaciteta u okviru Ministarstva pravde
- Utvrditi potrebne korake u smislu promocije medijacije

¹ CEDR je neprofitna organizacija iz Ujedinjenog Kraljevstva s 18 godina iskustva u oblasti rješavanja privrednih sporova. Više informacija možete naći na internet adresi www.cedr.com

- Izrada odnosnih politika
- Ustanovljenje okvira za praćenje uspjeha u provedbi.

Da bi se ti ciljevi sigurno ostvarili, CEDR je usvojio sljedeću metodologiju u svrhu osiguranja opsežne koordinacije i saradnje sa svim interesnim stranama.

Nakon početnog perioda pregleda i priprema, krajem februara 2008. je održana intenzivna runda dijaloga između interesnih strana. U Sarajevu je održana jednodnevna radionica s predstavnicima svih interesnih grupa, u svrhu utvrđivanja njihove opće perspektive na oblasti koje funkcioniraju dobro, oblasti na kojima treba raditi, te na posebne ideje za daljnji razvoj medijacije u BiH. Nakon toga su održani detaljniji sastanci s predstavnicima svih interesnih grupa, u cilju daljnjeg utvrđivanja ključnih akcija za naredni petogodišnji period. To je dovelo do nacrtu akcionog plana, koji je bio osnova za daljnje konsultacije s ključnim interesnim grupama tokom maja 2008, putem sastanaka i pismenih komentara, a što je dovelo do daljnjih izmjena i do izrade ovog konačnog Akcionog plana u svjetlu dostavljenih komentara.

Akcioni plan predstavlja destilat stavova interesnih strana, kao i određene ulazne elemente od CEDR-a, na osnovu CEDR-ovog iskustva o razvoju medijacije u mnogim pravnim sistemima. Kod izrade ovog Plana, autori su namjerno preduzeli 'optimalan' pristup. To će reći da je uključena svaka bitna akcija koja se smatrala poželjnom u svrhu pomoći u razvoju medijacije u BiH u narednih pet godina.

Resursi

Mi smo međutim svjesni da u svakom pravnom sistemu uvijek postoje zahtjevi za resursima, te da se moraju donositi odluke o raspodjeli tih resursa. Da bi se doprinijelo u tom razmatranju, načinjen je pregled broja lica po danu za upravljanje projektima i za tehničku pomoć u okviru svake akcije. Oni se utvrđuju u okviru naslova svakog projekta, iako mi pretpostavljamo da će biti dodatne potrebe da se ponovno razmotri i proprati lepeza projekata tokom te četiri godine, u cilju osiguravanja održivosti i evolucije utjecaja. U tu svrhu se mora dodati određeno dodatno vrijeme osnovnim ciframa.

Ukratko, naša preporuka je da bi za obavljanje svih tih akcija tokom četvorogodišnjeg perioda trebalo najmanje 2 projektna menadžera/vođe projekta, koji bi osiguravali provedbu i održavanje utjecaja - na osnovu našeg iskustva o procjeni broja dana za vođenje i koordinaciju projekta potrebnih za provedbu svakih od akcija predviđenih u ovom Akcionom planu. Pored toga, bila bi potrebna administrativna podrška, koja se obračunava po jednom danu za svakih 6 dana rada na upravljanju projektom.

Također smo pretpostavili da će u okviru svakog projekta biti značajne mogućnosti za davanje doprinosa od strane drugih interesnih strana u BiH. Nismo za njih određivali troškove posebno, jer smatramo da će većina tih doprinosa doći kao dobrovoljna podrška ili na bazi radnih uloga drugih pojedinaca i organizacija koji će vjerovatno biti uključeni u opseg projekata, poput sudova.

Jedan model bio bi da se ovaj projektni resurs dijeli između Ministarstva pravde i Udruženja medijatora, sa po jednim vođom projekta u obje te institucije, gdje bi obje bile u partnerskom odnosu u svrhu izvođenja planova, dok bi se stručni doprinos pružao po potrebi između dvojice vođa projekta, a i u okviru različitih pravaca rada u okviru akcionog plana. Naglašavamo na primjer da je projekat reforme pravosuđa Kanada-Bosna i Hercegovina naznačio da će možda dati daljnji doprinos resursima Udruženja medijatora u narednoj godini svog vlastitog projekta.

U odnosu na eksternu tehničku pomoć, mi procjenjujemo da će u prvoj godini biti potreban rad od 60 dana da bi se Plan pokrenuo na solidan način, s tim da bi se to tokom četvorogodišnjeg perioda smanjivalo a ugrađivalo tehničko znanje u BiH, tako da bi u drugoj godini bilo potrebno 40 dana, u trećoj godini 20 dana, a u četvrtoj godini Plana bilo bi potrebno samo 10 dana.

Izvršni rezime

Akcioni plan podijeljen je u pet oblasti akcije, kako je prikazano u donjem tekstu. Svaka oblast akcije otpočinje uspostavom logičke podloge i ciljeva u svakoj oblasti. Izrađuju se posebni planovi u kojima se ukazuje na pitanje o kom se radi, daju se preporuke i onda se detaljnije prikazuju neophodni koraci u provedbi. Naša preporuka je da bi za obavljanje svih tih akcija tokom četvorogodišnjeg perioda trebalo najmanje 2 projektna menadžera/vođe projekta, koji bi osiguravali provedbu i održavanje utjecaja, što bi po mogućnosti dijelili Ministarstvo pravde i Udruženje medijatora. Mogla bi biti potrebna eksterna tehnička pomoć, u količini od 60 dana u prvoj godini, a koja bi do zadnje godine opala na 10 dana. Bila bi potrebna i dodatna administrativna podrška na projektu, koja se obračunava po jednom danu za svakih 6 dana rada vođa projekta. Tačni proračuni tog rada ostavljeni su na razmatranje domaćim i agencijama koje će to finansirati, međutim, broj dana po osobi predviđen je u odnosu na svakog projektnog lidera kao procjena doprinosa potrebnog za obavljanje projekta.

Oblast akcije 1: Promocija	Oblast akcije 2: Razvoj sistema	Oblast akcije 3: Izgradnja kapaciteta	Oblast akcije 4 Inicijative u okviru sektora i interesnih strana	Oblast akcije 5: Praćenje i izvještavanje
A. Medijski program za javnost	A. Razvoj sudskih sistema	A. Izgradnja kapaciteta kod advokata	A. Inicijativa u privredi	A. Godišnje izvještavanje od strane suda
B. Ciljana promocija u privrednom sektoru	B. Pilot medijacije za rješavanje predmeta komunalija	B. Razvoj kapaciteta u pravosuđu	B. Inicijativa u građevinskom sektoru	B. Godišnje izvještavanje od strane Udruženja medijatora
C. Ciljana promocija kod advokata	C. Sistem za pristup medijaciji širom zemlje	C. Razvoj kapaciteta u MP-u i drugim vladinim tijelima	C. Povećanje korištenja medijacije od strane vlade	C. Usklađivanje s Evropskom unijom: Pregled legislative i procedura
D. Izrada studije slučaja	D. Reforma pravila advokata u cilju podrške medijaciji	D. Osiguravanje održivosti Udruženja medijatora	D. Inicijativa u oblasti radnih odnosa	
		E. Razvoj medijacije kod pružanja usluga u BiH		

Oblast akcije 1: Promocija

Cilj:

- Razviti nacionalni plan promocije/komunikacije u cilju promoviranja medijacije i jačanja svijesti u ključnim segmentima šire javnosti, poput MSP.
- Ciljati promociju na one interesne strane koje mogu načiniti najviše toga u smislu korištenja usluga medijacije

Logička podloga:

Sve interesne strane se bez iznimke slažu da je jedan od ključnih načina za povećanje upotrebe medijacije u BiH nastaviti s promoviranjem prednosti procesa medijacije kao metoda za rješavanje sporova u javnosti, u privredi, u sudovima i u pravnoj struci. Već je obavljeno mnogo promotivnih aktivnosti, međutim, Strategija pregleda sektora pravosuđa i ovaj akcioni plan pružaju mogućnost da dođe do nacionalne strategije za komunikacije u odnosu na medijaciju, a ključne akcije u donjem tekstu imaju za svrhu da budu tačke fokusa za takvu jednu strategiju.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
A. Medijski program za javnost	MP, UM	3-36	50 dana	Uspješno komuniciranje i vršenje utjecaja na ključne grupe

Pitanje:

Postoji široko slaganje među svim interesnim stranama da šira javnost u BiH nije dobro obaviještena o prednostima procesa medijacije.

Preporuke:

- Treba pribaviti sredstva finansiranja za medijski program za širu javnost, ili za one segmente šire javnosti koji se smatraju posebno značajnim u smislu vremena suda, koji će se vjerovatno obratiti na medijaciju u cilju unaprjeđivanja rezultata.
- Umjesto ili dodatno na opći pristup kampanji, program bi se mogao fokusirati oko inicijative „sedmica medijacije“ ili „sedmica rješavanja sporova“ putem svih sudova u BiH. U okviru takve inicijative, sudovi usmjeravaju svoje aktivnosti na objavljivanje i provedbu sedmice posvećene rješavanju/vršenju medijacije u predmetima tokom tog perioda od jedne (ili moguće i dvije) sedmice, putem niza inicijativa. Ova inicijativa može predstavljati osnovu za vrlo konkretan program za jačanje svijesti putem medija, koji bi na primjer mogao uključivati demonstraciju procesa medijacije na veb-sajtu

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Razmatranje koncepta sedmice medijacije i usuglašavanje o tome da li ići s tim ili općim programom komunikacije	MP, VSTV, UM	Mjeseci 3-12	10 dana	Usuglašavanje o tome da li ići sa sedmicom medijacije ili općom strategijom
Plan komunikacije formuliran tako da uključuje troškove takvog programa.	MP	Mjeseci 12-18	15 dana	Sačinjen nacrt plana komunikacije
Traženje sredstava finansiranja od donatorske zajednice/drugih	MP	Mjeseci 12-24	10 dana	Obezbijedena sredstva finansiranja
Provedba plana komunikacija uključujući po dogovoru sedmicu medijacije	MP, UM, VSTV, NVO, itd.	Mjeseci 24-36	15 dana	Dat širi publicitet medijaciji širom BiH

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
B. Ciljana inicijativa u privrednom sektoru	MP	Mjeseci 12-36	30-40 dana	Poduzimanje ugovornih klauzula, ponuda medijacije, itd.

Pitanje:

Podizanje svijesti kod krajnjih korisnika medijacije (privrednih strana u sporu), uvijek je teško u svakom pravnom sistemu. Međutim, da bi se medijacija odista razvila u BiH, važno je da se privreda općenito obavijesti o mogućnosti medijacije za rješavanje privrednih sporova (pored dodatnih općih pristupa MSP pod A gore).

Preporuke:

- Ciljane inicijative u cilju širenja publiciteta medijacije u privredi, uz inicijative po pojedinačnim sektorima iznesene u donjem odjeljku 4.
- Program za promociju medijacije i ugovornih klauzula preko interneta, putem oglasa koji se postavljaju na veb-strane za zapošljavanje i druge veb-strane koje koriste MSP u BiH
- Program ugovornih klauzula/protokola/obaveze za granska udruženja/grupe stranih investitora, itd.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Širiti publicitet medijacije i ugovorne klauzule među MSP putem popularnih veb-sajtova koje koriste MSP u BiH	MP, UM	Mjeseci 12-24	10 dana	Praćenje saobraćaja na veb-sajtu u odnosu na medijaciju i učitavanje ugovornih klauzula
Zasnovati program da se velike firme u BiH navedu da unesu klauzule o medijaciji u ugovore i da se obavežu na korištenje medijacije	UM	Mjeseci 12-36	20-30 dana	Ugovorne klauzule u ugovorima najmanje 20 kompanija. Javna obaveza o korištenju medijacije potpisana od strane 30 najvećih kompanija u BiH.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
C. Ciljana promocija kod advokata	MP	Mjeseci 12-36	45-50 dana	Aktivan angažman advokata u srcu aktivnosti medijacije

Pitanje:

Trenutno advokati nisu dovoljno angažirani u procesu medijacije niti potiču klijente na korištenje medijacije za rješavanje sporova. Treba ih uvjeriti u prednosti tog procesa i za njih i za njihove klijente. (Kanada BiH projekat za reformu pravosuđa također poduzima nešto od tih aktivnosti na podizanju svijesti).

Preporuke:

- Obratiti pažnju na poruke potrebne da bi se advokati uvjerali o prednostima medijacije u sklopu strategije komunikacije. Prvi korak je da se jasno utvrde prednosti koje bi taj proces mogao donijeti advokatima.
- Ciljati pravne profesionalce/advokate i članove Udruženja medijatora kao zagovornike medijacije
- Poticati nastavu ARS-a na pravnim i poslovnim fakultetima univerziteta.
- Ustanoviti saradnju s Advokatskom komorom u promociji medijacije.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Razviti jasnu strategiju komunikacije za advokate, uključujući materijale koji bi se koristili u promoviranju medijacije među advokatima.	UM, ostale	Mjeseci 12-24	10 dana	Dokument strategije komunikacije i miljokazi
Mobilizirati članove da razgovaraju sa advokatima i advokatskim grupama	UM, Udruženje mladih advokata	Mjeseci 18-36	5-10 dana	50 sastanaka, seminara s advokatima.
Ciljati utjecajne advokate kao ambasadore medijacije	UM, Advokatska komora	Mjeseci 12-15	5 dana	5 ambasadora medijacije iz pravne zajednice.
Izraditi nastavni plan u vezi medijacije za pravne fakultete univerziteta	UM, pravni fakulteti	Mjeseci 12-36	25 dana	Tema o nastavnom planu pravnog/poslovnog fakulteta

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
D. Izrada studije slučaja	UM	12-48	33 dana	Širenje publiciteta slučaja kod ključnih interesnih strana

Pitanje:

Prednosti medijacije često spoznaju samo strane u sporu kad uđu u proces. Također, s obzirom na povjerljivu prirodu spora, teško je objavljivati priče o uspjehu medijacije u rješavanju poznatih sporova. Jedan način da se pomogne u oživljavanju procesa u svakoj promotivnoj aktivnosti je koristiti studije slučaja stvarnih predmeta, uz poštivanje dužnosti povjerljivosti i anonimnosti strana o kojima se u realnim medijacijama radi.

Preporuke:

- Podržati promotivne aktivnosti i izraditi paket studija slučaja kojim bi se profilirala upotreba medijacije u različitim sporovima i privrednim sektorima, u cilju jačanja aktivnosti u ovom akcionom planu.

- Uključiti medijatore koji su vršili medijaciju u predmetima, te advokate koji su bili uključeni u takve predmete

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Ustanoviti radnu grupu nadležnu za koordinaciju pisanja studija slučaja	UM	Mjesec 12	3 dana	Radna grupa ustanovljena
Odlučiti o kategorijama studija slučaja koje će se pisati i napraviti uzorak	UM	Mjesec 15	5 dana	Izrađena lista kategorija i uzorak za studiju slučaja
Izrada igara s ulogama	UM	Mjesec 15-18	15 dana	Izrađen paket od 10+ studija slučaja
Upotreba u promociji medijacije	UM	Mjesec 18-48	10 dana	Studije slučaja koriste se u svim promotivnim aktivnostima

Oblast akcije 2: Razvoj sistema

Cilj:

- Razviti sisteme i procese institucija u BiH tako da se njima u potpunosti podrži pružanje medijacije.
- Razmotriti mogućnost razvoja sistema medijacije za rješavanje posebnih vrsta sporova koji trenutno postoje na sudovima u BiH.
- Osigurati jednoobraznu podršku za pružanje medijacije u sudovima širom BiH.

Logička podloga:

Da bi se medijacija istinski razvila na nivou zemlje u bilo kom pravnom sistemu, promocija, obuka i izgradnja kapaciteta nisu sami po sebi dovoljni. Sudovi moraju razviti sisteme i procese kojima se podržava upućivanje predmeta na medijaciju i osigurati da se koliko je god moguće ti sistemi primjenjuju dosljedno u svim sudovima širom zemlje. Pored sudova, druge institucije trebale bi usvojiti politike kojima se podržava upotreba medijacije za rješavanje sporova, i svi građani trebali bi biti u mogućnosti pristupiti uslugama medijacije brzo i uz minimalni trošak.

Metoda	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
A. Razvoj sudskih sistema	VSTV, MP	12-36	35 dana	Jasna integracija medijacije u

				sudsku praksu
--	--	--	--	---------------

Pitanje:

Tokom početne faze razvoja medijacije u BiH, sudovi su generalno davali vrlo mnogo podrške upotrebi medijacije. Uspostavljen je pravni okvir koji je omogućio da medijacija zaživi, a pilot-sudovi ustanovili su sisteme za podršku medijaciji. Međutim, kako medijacija u toku naredne četiri godine ulazi u narednu fazu razvoja, postoji mogućnost razmatranja sudskog sistema u cjelini i uviđanja koje bi se druge 'sistemske' promjene mogle uspostaviti u cilju daljeg unaprjeđivanja podrške medijaciji na sudovima, te u cilju osiguravanja najbolje upotrebe procesa medijacije kao alternative suđenjima i pokretanjima postupaka.

Preporuke:

1. Predmeti upućeni na medijaciju od strane sudaca koji idu dalje na rješavanje trebali bi biti uključeni u „norme“ ustanovljene za suce u smislu raspolaganja predmetima. Predmeti upućeni na medijaciju trebali bi biti ubilježeni sucu koji je predmet uputio na medijaciju, čak i ako se predmet ne riješi. Time će se sucima pružiti motivacija da predmete upućuju na medijaciju.
2. Predsjednici sudova trebali bi uspostaviti ciljane brojeve predmeta koje bi na medijaciju trebali uputiti pojedinačni suci na njihovom sudu i za sud u cjelini. Time bi se sucima uputile jasne smjernice i dala bi se osnovica za praćenje rada sudaca na pojedinačnom nivou i sudova općenitije. Poštivanje tih ciljeva trebalo bi se pratiti na redovnoj osnovi, jer bi na taj način oni bili djelotvorni (vidi odjeljak 5. Praćenje i izvještavanje).
3. Pomoći sudovima u poticanju stranaka da pristanu na medijaciju, motiv smanjenja sudske takse trebao bi biti na raspolaganju strankama koje pristanu da pokušaju s medijacijom, i time se uštedjeti vrijeme sucima. Ministarstvo pravde i VSTV trebali bi zajednički raditi na tome da nova sudska pravila omoguće da do toga dođe.
4. Razmotriti mogućnost sistema kojim bi se omogućilo ranije upućivanje predmeta na medijaciju. Povratne informacije od korisnika sudova su te da se medijacija strankama nudi tek kad sudija razmotri tužbu i odgovor. Tu često puta protekne određeno vrijeme nakon ulaganja tužbe. Razmotriti mogućnost upućivanja na medijaciju u ranijoj fazi, možda putem sudske pisarnice, te konkretno uključivanje mogućnosti izbora da se na medijaciju vrši upućivanje na sudskim formularima kod pokretanja i odgovora na tužbu.
5. Sud da jasno izrazi da će provoditi odredbe medijacije u ugovornim aranžmanima između stranaka. Time će se privredna preduzeća potaći da takve klauzule uključuju u ugovore i dat će se podrška programu ugovornih klauzula za privredu iz odjeljka 1.
6. UM i sudovi da razmotre postojeće smjernice sucima za upućivanje predmeta na medijaciju, uključujući i to kako ciljati odgovarajuće predmete, te kako obavještavati sudove.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Osigurati smanjenje sudske takse kad stranke idu na medijaciju, uključiti to u nova sudska pravila	MP, VSTV	Mjesec 12-18	5 dana	Uspostavljena nova pravila koja omogućavaju smanjenje sudske takse
Sačiniti radnu grupu koja će razmatrati razvoj sudskih sistema koji bi se primjenjivali širom BiH u cilju podrške pružanju medijacije.	MP, VSTV	Mjesec 6-18	5 dana	Radna grupa ustanovljena
Preporuke radne grupe VSTV-u (i drugima) o neophodnim izmjenama sudskih sistema	Radna grupa/VSTV	Mjesec 24	5 dana	Izveštaj s preporukama napisan i poslan VSTV-u
Sporazum o tome da će se izvršiti promjene i izrada potpunog provedbenog plana.	VSTV/MP	Mjesec 27	5 dana	VSTV formalno usvaja promjene i izrađuje detaljan provedbeni plan
Provedba	VSTV/MP	Mjesec 27-36	15 dana	Promjene uspostavljene

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
B. Pilot medijacije za rješavanje predmeta komunalija	VSTV, MP, pilot-sud	6-36	20 dana	Element medijacije u okviru preuređenog sistema za upravljanje predmetima komunalija

Pitanje:

Rješavanje predmeta komunalija predstavlja jasan prioritet u okviru sudskog sistema u BiH, jer ih je zbog samog obima predmeta i njihove prirode teško rješavati putem redovne sudske procedure. Troškovi rješavanja takvih predmeta putem suda često mnogo nadmašuju vrijednost svake eventualne tužbe. Iako medijacija ni u kom slučaju nije potpun odgovor, vršenje medijacije *u sklopu* novog sistema za rješavanje takvih sporova moglo bi obezbijediti brzu i efikasnu metodu za smanjenje te vrste predmeta. Postoji niz različitih modela za upotrebu medijacije za rješavanje takvih sporova, i oni su izneseni u donjem tekstu tako da ih mogu

razmotriti relevantne institucije u sklopu šire reforme u upravljanju predmetima komunalija u BiH -- pretpostavljamo da će se koristiti i lekcije iz rješavanja predmeta komunalija iz drugih zemalja.

Preporuke:

1. U okviru postojeće sudske strukture, razviti pilot-program gdje se ti predmeti automatski upućuju Udruženju medijatora na medijaciju, uključujući pilot za sistem telefonske medijacije, koji bi odgovarao manjim predmetima. To bi trebala financirati relevantna državna institucija od ušteda ostvarenih time što sud nije radio na tim predmetima. UM treba razviti pogodno prilagođene procese medijacije (koristiti telefonsku medijaciju itd) za učinkovito i efikasno rješavanje tih sporova

Ili,

2. Razviti interne kapacitete medijatora u okviru pilot-suda, koji će pomagati sudu u rješavanju takvih predmeta. Mi čujemo da su na nekim sudovima formirani posebni odjeli sa saradnicima koji rade na predmetima komunalija, kao i odvojeno izvršenje. Kao prvi korak u tom procesu, obučiti sudsko osoblje kao medijatore i upućivati im predmete da pokušaju riješiti predmete putem prilagođenog procesa medijacije.

Ili,

3. Ako se van sudova ustanovi odvojeno upravno tijelo koje će raditi na tim predmetima, onda bi se medijacija trebala razmatrati u sklopu procesa za rješavanje takvih sporova. To se može učiniti bilo putem korištenja postojećih institucija poput UM-,a ili putem obuke internih medijatora koji će vršiti medijaciju u tim predmetima kao prvi korak u procesu rješavanja.

Za najdjelotvorniji model za rješavanje tih predmeta bit će potreban značajan rad na osmišljavanju, uključujući komparativna izučavanja, međutim mi smatramo da to trenutno nije u glavnom opsegu projekta medijacije. UM bi međutim trebalo biti uključeno u te rasprave, a trebalo bi se tražiti finansiranje za podršku pilotima od komunalnih preduzeća, kao i od ostalih.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Osigurati učešće predstavnika s poznavanjem medijacije u radnim grupama koje razmatraju kako upravljati rješavanjem predmeta komunalija	VSTV, MP	6- 18	5 dana	Medijator imenovan i angažiran u reformi komunalnih predmeta
Razmotriti projekat pilot-suda ili	VSTV, Pilot-sud, UM,	Mjeseci 12-18	15 dana	Ustanovljen pilot-projekat za

agencije za medijaciju u komunalnim predmetima, da bi se ispitala efikasnost takvog pristupa	komunalna preduzeća			medijaciju u predmetima komunalija
--	---------------------	--	--	------------------------------------

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
C. Sistem za pristup medijaciji širom zemlje	VSTV, MP, UM	6-24	38 dana	Sistem za pristup medijaciji širom zemlje ustanovljen. Povećana upotreba medijacije širom BiH

Pitanje:

Početni razvoj medijacije u BiH odvijao se putem dva pilota u Sarajevu i Banjoj Luci. Međutim, medijatori su obučavani širom zemlje, i trebao bi se osmisliti sistem kojim bi se sudovima i korisnicima omogućio nesmetan pristup informacijama o medijaciji i medijatorima u njihovim lokalnim oblastima, tako da se medijacija može početi razvijati širom zemlje, bez neophodne potrebe za ustanovljavanjem fizičkih centara za medijaciju i troškova vezanih za njih.

Preporuke:

1. Ustanoviti sistem kojim se omogućavaju jedna ili dvije pristupne tačke na kojima će korisnici i sudovi dobivati informacije o upotrebi medijacije i za imenovanje medijatora u lokalnoj oblasti gdje se strane u sporu nalaze.
2. To bi se moglo ostvariti putem ustanovljenja besplatnog telefonskog broja/veb-sajta za cijelu zemlju, putem koga bi se kontaktiralo UM i zatražile informacije i imenovanje lokalnog medijatora.
3. Izbjeći troškove repliciranja fizičkih centara za medijaciju poticanjem vođenja medijacije na mjesnim lokacijama, poput ureda advokata i medijatora, lokalnih sudova, poslovnih prostora, centara u zajednici, itd.
4. Angažirati lokalne medijatore u razvoju te inicijative i u iznalaženju odgovarajućih mjesnih lokacija za medijaciju.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Sačiniti radnu grupu koja	MP, UM, VSTV	Mjeseci 6	3 dana	Radna grupa

će razviti sistem za pristup medijaciji širom zemlje. U njoj bi trebali biti medijatori iz različitih oblasti.				ustanovljena
Radna grupa da razmotri opcije i da preporuku za sistem koji će biti usvojen.		12	5 dana	Preporuka kako će sistem funkcionirati
Sistem odobren	MP, VSTV, UM	18	5 dana	Dato neophodno ovlaštenje za provedbu sistema
Provedba sistema		18-24	15 dana	Sistem uspostavljen po provedbenom planu
Sistem da zaživi s pokretanjem i relevantnim promotivnim programom		Mjesec 24	10 dana	Sistem za pristup medijaciji širom zemlje u funkciji, a medijacija se vrši na mjesnim lokacijama.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
D. Reforma pravila advokata u cilju podrške medijaciji	MP, Advokatske komore	12-30	25 dana	Reforma pravilnika Advokatske komore kojom bi se priznala medijacija

Pitanje:

Praksa medijacije razvila se putem toga što su sudovi prihvatili prakse kojima se potiče upućivanje predmeta na medijaciju, međutim, nije došlo do sličnog razvoja događanja u pristupu advokata da svoje klijente potiču na razmatranje mogućnosti korištenja medijacije onda kad je sud ponudi.

Preporuka

1. Reformirati pravila Advokatskih komora i uvesti profesionalnu dužnost da se klijente obavještava o medijaciji, u odgovarajućim okolnostima.
2. Izraditi jasne smjernice u smislu tarifa koje advokati mogu naplaćivati od klijenata za angažman u procesu medijacije.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Angažirati advokatske komore u smislu reforme njihovih pravila i dobiti pristanak da se to učini.	MP , Advokatske komore/UM	12	5 dana	Sastanci s privrednom komorom
Advokatske komore da izrade nacrt pravila i smjernice za konsultacije.	Advokatska komora/UM	18-30	10 dana	Izrađen nacrt pravila i smjernica. Proces konsultacije
Dogovorena nova pravila	Advokatska komora/UM	30	5 dana	Nova pravila na snazi
Dogovorene smjernice za tarife za angažman u medijaciji	Advokatska komora/UM	30	5 dana	Nove smjernice podijeljene advokatima, sudovima, itd.

Oblast akcije 3: Izgradnja kapaciteta

Cilj:

- Izgraditi kapacitete kod odabranih interesnih strana u cilju angažmana u procesu medijacije.
- Osigurati održivost i tekuće vršenje aktivnosti Udruženja medijatora
- Otvoriti vršenje usluga medijacije putem povećane konkurencije i razmatranja različitih modela za vršenje usluga

Logička podloga:

U prvoj fazi razvoja medijacije u BiH, razvijeni su kapaciteti Udruženja medijatora za obuku medijatora i vršenje obuke prema drugim interesnim grupama, kao i za pružanje usluga medijacije putem Udruženja i pilot-centara za medijaciju. Pošto BiH ulazi u novu četverogodišnju fazu razvoja medijacije, UM treba ojačati tako da bi se omogućila njegova potpuna funkcija obuke i regulacije u oblasti medijacije, uz istovremeno omogućavanje konkurencije na tržištu i različitih modela pružanja usluga, u cilju stimuliranja rasta u oblasti korištenja medijacije.

Obuka bi posebno trebala biti usmjerena na suce i advokate, u cilju daljnjeg jačanja njihovih kapaciteta za angažman u oblasti medijacije.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
A. Izgradnja kapaciteta	VSTV, MP,	6-48	35 dana	Program

kod advokata	Advokatska komora, Udruženje mladih advokata			angažmana advokata i pokretanje školarina putem Advokatske komore
---------------------	--	--	--	---

Pitanje:

Trenutno izgleda da su od svih interesnih strana koje učestvuju u medijaciji u BiH upravo advokati ti koji su najmanje angažirani. To je tradicionalno grupa s nižim stepenom prihvatanja postojanja medijacije. U skladu s tim, jedan od najboljih načina da se njihov interes poveća je da se povećaju njihovi kapaciteti za angažman u tom procesu o funkciji medijatora, zastupnika u medijaciji i općenito zagovornika tog procesa.

Preporuke:

1. Razviti program izgradnje kapaciteta za advokate u BiH
2. UM i/ili Advokatska komora se treba usmjeriti na obuku advokata za medijatore i za zagovornike medijacije
3. Razmotriti mogućnost sačinjavanja programa za obuku mladih advokata iz prakse medijacije, poput školarina za medijaciju iz donatorskih sredstava za inostrane pravne sisteme u kojima se koristi medijacija.
4. Utvrditi ključne faktore utjecaja u okviru pravne zajednice i potaći ih da budu zagovornici medijacije putem obuke i platformskih mogućnosti.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Sačiniti radnu grupu od članova koji će izraditi program za razvoj kapaciteta kod advokata, uključujući mlade advokate i stručne saradnike	Advokatska komora, Udruženje mladih advokata, UM	Mjeseci 6-12	3 dana	Radna grupa ustanovljena
Radna grupa treba razviti poseban akcioni plan za angažman advokata, s kojim se treba usuglasiti UM	Advokatska komora, UM	Mjeseci 12-24	10 dana	Nacrt akcionog plana
UM treba izraditi i plasirati kurs zagovorništva medijacije kod advokata	Advokatska komora, UM	Mjesec 24 i dalje	5 dana	Obavljanje najmanje 3 kursa godišnje za advokate
Provedba plana	UM i ostali	Mjeseci 24-60	10 dana	Akcioni program za izgradnju

				kapaciteta kod advokata
Obratiti se donatorskim i međunarodnim tijelima za ARS u svrhu finansiranja školarina za mlade advokate	MP, Advokatska komora, UM	12-18	5 dana	Poslane prijave za školarine
Ponuditi školarine putem Udruženja mladih advokata	MP, UM, Advokatska komora	24 -48	2 dana	Mladi advokati ostvaruju školarinu u organizaciji za ARS

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
B. Razvoj kapaciteta u pravosuđu	UM, Centar za edukaciju sudaca i tužilaca, VSTV, UM	12-48	20 dana	Godišnji program obuke pravosuđa iz medijacije; nagrade

Pitanje:

Pravosuđe u BiH prošlo je kroz značajnu obuku iz medijacije tokom prve faze razvoja medijacije. Međutim, ta obuka treba biti tekuća, da bi se osiguralo da suci mogu komotno upućivati predmete na rješavanje u medijaciji.

Preporuka:

- Udruženje medijatora da nastavi raditi s Centrom za edukaciju sudaca i tužilaca u svrhu vršenja obavezne obuke iz medijacije za nove suce, kao i programa za osvježavanje znanja kod postojećih sudaca.
- Godišnji sastanak u oblasti pravosuđa u cilju razmatranja aktivnosti u okviru ARS i osmišljavanja sistema nagrađivanja za uspjeh pojedinačnih sudaca i sudova vezano za medijaciju

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Izrada jasnog plana za obavljanje pravosudne obuke svake godine tokom naredne četiri godine; sponzorstvo nagrada u pravosuđu za	UM, CEST, predsjednici sudova	Mjesec 12	5 dana	Plan za obuku pravosuđa; plan za nagrađivanje pravosuđa

aktivnosti				
Podrška za takvu obuku kod drugih interesnih strana	VSTV, MP	12-18	5 dana	Pristanak interesnih strana na taj plan
Vršenje obuke prema programu iz plana za obuku pravosuđa	CEST, UM	Mjesec 18 - 48	10 dana	Dogovoreni broj kurseva obuke za pravosuđe obavljen svake godine

<i>Akcija</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
C. Razvoj kapaciteta za medijaciju u Ministarstvu pravde i drugim vladinim tijelima	VSTV, MP	6-48	25 dana (konkretni projekti)	Osooblje posvećeno provedbi projekta sa obukom iz medijacije

Pitanje:

Ministarstvo pravde BiH ima nadležnost za koordinaciju mnogih aktivnosti sudova i UM-a u odnosu na medijaciju. Stoga je od osnovne važnosti da imenovano osoblje dobro poznaje proces i modele medijacije i da se može angažirati u radu s interesnim stranama i drugim vladinim odjelima u cilju osiguravanja kontinuiranog razvoja medijacije u BiH.

Preporuka:

1. Mi predviđamo da će u Ministarstvu biti imenovan najmanje jedan vođa projekta koji bi pomogao u vođenju i koordinaciji Akcionog plana, posebno u onim aspektima koji se odnose na sudove i advokatska udruženja. (Taj vođa projekta bio bi angažiran na realizaciji mnogih drugih projekata u okviru ovog Akcionog plana - donji resursi odnose se samo na ovaj konkretni akcioni plan.)
2. Trebalo bi omogućiti studijske i posjete u svrhu obuke, tako da se ta lica brzo upoznaju s politikama i praksom u toj oblasti.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Posebno osoblje MP-a imenovano kao središnji kontakt za medijaciju s nadležnostima za koordinaciju i praćenje aktivnosti medijacije u BiH treba proći obuku u	MP	Mjesec 6-48	5 dana (plus posvećenost preostalom dijelu ovog akcionog plana u naredne	Potpuno obučeni zvaničnik MP-a koji se može angažirati u razvoju medijacije u BiH

tom procesu, uključujući inostrana iskustva iz medijacije.			četiri godine)	
Izrada plana za promoviranje prednosti medijacije na svim nivoima izvršnih organa u BiH, uključujući razmatranje mogućnosti da se vlada obaveže na korištenje medijacije u odgovarajućim predmetima	Imenovana osoba za kontakt za medijaciju u okviru MP-a	Mjeseci 15-18	10 dana	Plan za angažman izvršnih organa u odnosu na medijaciju
Provedba akcionog plana za angažman izvršnih organa (također vidi 4(c) u donjem tekstu)	Imenovana osoba za kontakt za medijaciju u okviru MP-a	Mjeseci 18-48	10 dana	Povećano korištenje medijacije kod izvršnih organa u BiH

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
D. Osiguranje održivosti Udruženja medijatora	MP	6-24	15 dana	Program finansiranja za UM i dogovoreni zahtjevi za izvještavanje prema MP

Pitanje:

Udruženje medijatora vrši presudnu ulogu, koju mu je delegirala država, u oblasti obuke i registracije medijatora, čime se osigurava održavanje kvaliteta medijatora koji rade u BiH. Pored toga, ono pomaže u razvoju medijacije promocijom medijacije kod interesnih grupa, kao i vršenjem usluga medijacije putem svojih centara.

S obzirom na svoju centralnu ulogu, Udruženje mora biti finansijski održivo na tekućoj osnovi, u tako da ono sigurno može nastaviti s vršenjem svojih funkcija.

Preporuka:

- Razmotriti mogućnost ustanovljavanja „osnovnih“ sredstava finansiranja pri Ministarstvu pravde, da bi se UM-u omogućilo da obavlja svoju regulatornu i funkciju obuke, koju mu je delegirala država (određeni dio doprinosa već je naznačio da će obezbijediti projekat reforme pravosuđa Kanada-BiH).

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
UM da ustanovi godišnje zahtjeve u smislu osnovnih sredstava finansiranja da bi mogao vršiti svoju regulatornu i funkciju obuke	UM	6-15 mjeseci	5 dana	Zahtjev za osnovnim sredstvima finansiranja saopćen MP-u
Pregovori s MP-om u smislu dogovora oko osnovnih sredstava finansiranja	UM i MP	15-18 Mjeseci	5 dana	Dogovor o osnovnim sredstvima finansiranja koje će pružati MP
Izrada zahtjeva za izvještaje od UM-a prema MP-u (vidi odjeljak 5. Praćenje i izvještavanje)	Imenovana osoba za kontakt za medijaciju u okviru MP-a	12-18	5 dana	Ustanovljeni zahtjevi za izvještaje

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
E. Razvoj kapaciteta za pružanje usluga medijacije u BiH	MP	12-48	35 dana	Otvaranje tržišta za usluge medijacije

Pitanje:

Iako UM predstavlja važnu središnju tačku za razvoj medijacije, s obzirom na svoje ograničene resurse, on može predstavljati i usko grlo u razvoju medijacije i pružanju usluga medijacije. Iako je uloga Udruženja u obuci i reguliranju ponude medijacije važna, trebalo bi razmotriti i načine za stimulaciju konkurencije u stvaranju potražnje za uslugama medijacije i omogućiti različite modele za vršenje medijacije u BiH, osim onih putem UM-a.

Preporuka:

Ustanoviti radnu grupu koja bi razmatrala liberalizaciju tržišta (možda vezanu za sektorske programe - vidi Oblast akcije 4). Pitanja koja bi se trebala razmatrati između ostalog su: omogućavanje oglašavanja medijatorima, promocija usluga pojedinačnih medijatora i drugih tijela koja pružaju usluge medijacije van UM-a.

Razmotriti uključanje u raspravu Advokatske komore, radničkih udruženja i osiguravajućih agencija.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Ustanoviti radnu grupu koja će razmotriti	MoJ	Mjeseci 12-24	5 dana	Radna grupa za liberalizaciju

mogućnosti liberalizacije u pružanju usluga medijacije				usluga medijacije
Preporuke radne grupe raspoložive za javne konsultacije	MP/Radna grupa	Mjeseci 30-36	15 dana	Preporuke distribuirane u cilju konsultacija
Provedba dogovorenih preporuka		Mjeseci 39-48	10 dana	Ustanovljeno konkurentno tržište za medijaciju s više od jednog tijela koje nudi usluge medijacije
Razmotriti mogućnosti razvoja internih kapaciteta za medijaciju na sudovima, za predmete s manjim iznosima potraživanja na sudu (možda povezanih s programom za komunalije, vidi 1.B u gornjem tekstu)	MP, VSTV	Mjeseci 24-30	5 dana	Sačinjen izvještaj u kom se razmatraju prednosti, zahtjevi za resursima i predlaže se provedbena strategija

Oblast akcije 4: Inicijative u okviru sektora ili interesnih strana

Cilj:

- Povećati aktivnosti medijacije u konkretnom sektoru sporenja ili kod konkretne interesne grupe, koja izgleda pogodna za proces medijacije

Logička podloga:

Iskustvo iz drugih pravnih sistema pokazuje da su neki sektori sporenja ili određene vrste strana u sporu otvoreniji za upotrebu medijacije od ostalih. Osiguravajuće kuće na primjer imaju velike iznose u sporovima i zbog troškova bi preferirale riješiti svoje sporove ukoliko je ikako moguće. Građevinska grana je od onih u kojima se vrednuju dobri radni odnosi, posebno između ugovornih izvođača i podizvođača, koji će možda zajednički raditi na nizu različitih projekata. Oni stoga medijaciju smatraju načinom za rješavanje sporova uz istovremeno očuvanje poslovnog odnosa.

Međutim, neformalne povratne informacije iz tih grupa govore da sistem trenutno ne čini dovoljno da bi im omogućio pristup medijaciji, pa bi stoga trebalo razmotriti posebne inicijative kojima bi se te sektore potaklo u smislu korištenja medijacije u rješavanju sporova.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
A. Inicijativa u privredi	MP, UM, Privredne komore	18-42	50 dana	Povećana privredna medijacija u pilot-oblasti.

Pitanje:

Iako strane u sporu znaju za medijaciju, one se često iz niza razloga ne obraćaju na tu uslugu. Razlozi su razni, od toga da im se ona na sudu ne nudi dovoljno rano ili se uopće ne nudi, oklijevanje optuženih stranaka da prihvate medijaciju, troškovi, odgađanje, itd.

Preporuke:

- Osmisliti inicijativu kojom bi se preduzeća potakla da predmete upućuju na medijaciju, utvrdivši u ranoj fazi ključni sektor/sektore fokusa - na primjer, MSP, finansijske usluge, unutrašnje investitore, građevine ili izgradnju, osiguranje. Ta inicijativa mogla bi se fokusirati na vrstu predmeta ili na sektor, ili bi se njome mogla za cilj imati cijela poslovna zajednica putem recimo privrednih komora. U tome bi se trebalo usmjeriti na jedan geografski region, možda van dva prethodna pilot-centra, na primjer, na Tuzlu ili Mostar. (Vidi dolje, pod B, gdje se nalazi konkretni prijedlog za građevinski sektor.).
- Preduzeća da se potiču na potpisivanje obaveze da će predmete upućivati na medijaciju. To bi se moglo uklopiti i u inicijativu s ugovornim klauzulama, u cilju podsticanja da se upućivanje na medijaciju ugradi u ugovore o poslovnim odnosima.
- Angažirati lokalne medijatore u okviru inicijative, koji bi se angažirali s lokalnom privrednom zajednicom.
- Uspostaviti pilot za medijaciju na sudu za konkretno ubrzano upućivanje predmeta na medijaciju. (Napominjeno da bi sudovi možda preferirali utvrditi određenu klasu predmeta, posebno od ove preporuke za inicijativu u oblasti privrede.)
 - Razmotriti mogućnost upućivanja svih predmeta u datoj klasi sporova bi na medijaciju iz pisarnice. (U dokumentaciji treba jasno naznačiti da se ipak još uvijek zadržava pravo pokretanja sudskog postupka.) Stranke se trebaju suncu pismeno obratiti i konkretno isključiti medijaciju uz dostavljanje razloga za to. Time će se ispitati prednost u smislu pretpostavke u prilog medijaciji, kao prvoj fazi u ili prije pokretanja postupka.
 - Smanjenje sudske takse za one koji idu na medijaciju.
 - Po potrebi, stranka-tužilac bi platila naknadu za medijaciju da bi optuženog potakla da ide na medijaciju.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Dogovor u pogledu ciljanog sektora	MP, VSTV, Privredna	Mjeseci 18	10 dana	Oblast inicijative dogovorena

inicijative	komora			
Ustanoviti inicijativni komitet koji bi se sastojao od lokalnih predstavnika preduzeća, sudova, medijatora, advokata	Sve interesne grupe	Mjeseci 20	5 dana	Komitet ustanovljen
Komitet dogovara provedbeni plan	Sve interesne grupe	Mjeseci 20-28	10 dana	Provedbeni plan dogovoren
Inicijativa provedena i zaživljava	Sve interesne grupe	Mjeseci 28-30	15 dana	Inicijativa funkcionira
Jednogodišnji pilot	Sve interesne grupe	Mjeseci 30-42	10 dana	Povećan broj medijacija u privrednom sektoru

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
B. Inicijativa u građevinskom sektoru	ACE, UM	12-36	20 dana	

Pitanje:

Građevinarstvo je jedna od pretežnih grana privrede u BiH, u kojoj je važno završiti dugoročne projekte. U tim projektima ne može se dozvoliti da radove ugroze sporovi u toku projekata ili da se ugroze tekući poslovni odnosi zbog nekog pojedinačnog problema. Stoga je grana građevinarstva već pokazala interes za korištenje medijacije u rješavanju sporova, a to je jedna oblast gdje postoji značajan međunarodni presedan.

Preporuka:

* Ustanovljeni kontakti s Udruženjem inženjera-konsultanata, FIDIC-om, te relevantnim vodećim građevinskim poduzetnicima (uključujući vladu) koji zapošljavaju radnu snagu

* Objaviti prednosti u smislu uštede troškova i odnosa ili nesmetanog rada u građevinskom sektoru

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Razviti inicijativu s Udruženjem inženjera-konsultanata BiH i FIDIC-om	ACE, IFC, UM	12-36	20 dana	Povećanje broja građevinskih sporova koji se upućuju na medijaciju. Veća upotreba klauzula o

				medijaciji u građevinskim ugovorima
--	--	--	--	-------------------------------------

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
C. Povećanje korištenja medijacije od strane vlade	MP	12-24	20 dana	Povećan broj na medijaciju upućenih sporova s vladinim agencijama

Pitanje:

Iako mnogi ogranci vlade podržavaju medijaciju (sudovi, MP, itd), vlada može često predvoditi put tako što će vladina tijela poticati na upućivanje sporova tamo gdje su one jedna od stranaka na medijaciju. Međutim, ako nema nekog autoriteta koji bi vladine službenike potakao da predmete upućuju na medijaciju, njima je lakše predmete upućivati na sud i pustiti suce da donose odluke i preuzimaju odgovornost, nego da oni sami poduzimaju tu inicijativu.

Preporuka:

- Obavezivanje na nivou vlade od strane relevantnih vladinih tijela da će vlada medijaciju koristiti kao sredstvo za rješavanje sporova u svim odgovarajućim predmetima.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Obratiti se relevantnim vladinim tijelima i zatražiti njihov pristanak po pitanju obavezivanja na medijaciju na nivou vlade	MP	12-24	20 dana	Objavljena zvanična obaveza vlade na medijaciju

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
D. Inicijativa u oblasti radnih odnosa	UM	24-48	10 dana	

Pitanje:

Sporovi u zapošljavanju, kod kojih se često radi o tekućim odnosima, posebno su prikladni za medijaciju. Ako odu pred sud, ti odnosi se često nepovratno oštećuju.

Preporuka:

- Udruženje medijatora da s udruženjem poslodavaca istraži načine za povećanje broja sporova u zapošljavanju na medijaciji.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Razviti inicijativu s Udruženjem poslodavaca za rješavanje sporova u zapošljavanju	UM	24-48	10 dana	Povećan broj sporova u zapošljavanju upućenih na medijaciju

Oblast akcije 5: Praćenje i izvještavanje

Cilj:

- Razviti sistem pomoću kog će sudovi pratiti korištenje medijacije u okviru pojedinačnih sudova i podnositi izvještaje predsjednicima sudova, VSTV-u i MP-u
- Razviti sistem izvještavanja pomoću kog će MP moći pratiti aktivnosti UM-a

Logička podloga:

U cilju razvoja medijacije, moraju se pratiti prakse ključnih interesnih grupa, da bi se mogla ustanoviti najbolja praksa, da bi se utvrdile i ispravile problematične oblasti, te se tokom vremena treba uspostaviti osnovna odrednica za praćenje korištenja medijacije.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne institucije</i>	<i>Vremenski okvir za provedbu</i>	<i>Potrebni resursi</i>	<i>Indikatori provedbe</i>
A. Godišnje izvještavanje od strane suda	MoJ, VSTV	12-38	20 dana	Godišnji izvještaji o korištenju medijacije u svim sudovima u BiH: nagrade u pravosuđu

Pitanje:

Iako su putem pilot-sudova u Sarajevu i Banjoj Luci prikupljeni određeni statistički podaci o medijaciji, nema uspostavljenog procesa za prikupljanje informacija o medijaciji sa svih

sudova u BiH, niti za njihovo razmatranje od strane relevantnih organa.

Preporuke:

- Treba ustanoviti sistem za prikupljanje podataka o upućivanju na medijaciju putem sudova
- On bi trebao biti povezan za sudijske norme i imati za cilj upućenja na medijaciju predviđena pod tačkom 2.(A) u gornjem tekstu.
- Prikupljanje tih podataka i izvještavanje o njima trebali bi biti uključeni u sistem za upravljanje predmetima koji se trenutno provodi na sudovima u BiH.
- Na godišnjem sastanku predsjednika sudova trebao bi se predstaviti godišnji izvještaj, u cilju razmatranja napretka sudova u smislu ostvarivanja ustanovljenih ciljeva i davanja nagrada vodećim sudovima.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Dogovor o podacima koje bi trebalo prikupljati, uključujući postavljanje ciljeva za upućivanje, uspostavu normi, itd.	VSTV; MP	12-15	5 dana	Ustanovljeni zahtjevi za prikupljanjem podataka
Integracija u CMS, ili manualni sistem za sudove koji ne koriste CMS	VSTV, Predsjednici sudova	15-20	5 dana	Uspostavljen sistem za prikupljanje podataka u odnosu na medijaciju
Prikupljeni podaci za godišnji period	Sudovi	24-36	5 dana	Kvartalni izvještaji od sudova prema VSTV-u
Sačinjen godišnji izvještaj za razmatranje na sastanku svih predsjednika sudova	VSTV, Predsjednici sudova, MP	36-38	5 dana	Predstavljen godišnji izvještaj na sastanku predsjednika sudova Dogovorene akcije se provode

Metoda	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
B. Godišnje	MP, UM	12-48	12 dana	Godišnji izvještaji

izvještavanje od strane Udruženja medijatora				o aktivnostima UM-a prema MP-u
--	--	--	--	--------------------------------

Pitanje:

S obzirom na to da je UM obavio delegiranu regulatornu ulogu u ime države i pod pretpostavkom da će dobiti sredstva finansiranja od države za obavljanje tih osnovnih nadležnosti, očekuje se da će MP od UM-a tražiti da dostavlja izvještaje o svom radu u tom smislu.

Preporuke:

- MP bi trebalo ustanoviti koje informacije traži da prima od UM-a u svrhu toga da može procijeniti da li se pružaju usluge koje odražavaju sredstva finansiranja koja daje država.
- Pored toga, trebalo bi uspostaviti godišnje ciljeve za UM, u smislu traženog nivoa rada i u cilju pravdanja sredstva finansiranja za narednu godinu.
- Ti ciljevi trebali bi se odnositi na nadležnosti za osnovne aktivnosti, kao i na poseban razvoj tog polja, prema predviđanjima iz ovog akcionog plana.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Zahtjevi za godišnjim izvještajima ustanovljeni, uključujući ciljeve i informacije koje treba dostaviti	MP	12-15	2 dana	Ustanovljeni zahtjevi za prikupljanjem podataka
Informacije koje treba prikupiti i 6-mjesečni izvještaj dostavljeni MP-u	UM	12-24	5 dana	UM bilježi informacije i dostavio je 6-mjesečni izvještaj
Prikupljeni podaci za godišnji period	UM	12-24	2 dana	
Godišnji izvještaj sačinjen i razmatra ga MP	UM, MP	24-48	3 dana	Godišnji izvještaj prezentiran MP-u. Sastanak u cilju razgovora i usuglašavanja ciljeva za narednu godinu, itd.

<i>Metoda</i>	<i>Nadležne</i>	<i>Vremenski okvir</i>	<i>Potrebni</i>	<i>Indikatori</i>
---------------	-----------------	------------------------	-----------------	-------------------

	<i>institucije</i>	<i>za provedbu</i>	<i>resursi</i>	<i>provedbe</i>
C. Harmonizacija sa EU: Praćenje legislative i procedura	MP, VSTV, UM	24-48	37 dana	Izveštaj o predloženim promjenama zakona i procedura koji se provode

Pitanje:

Postojećim zakonima i procedurama za medijaciju i pravilima Udruženja ustanovljen je dobar okvir u kom medijacija može funkcionirati. U prve dvije godine ovog strateškog perioda, medijacija bi se trebala odvijati u tom okviru. Pred kraj tog četvorogodišnjeg perioda, funkcioniranje zakona i procedura trebalo bi se revidirati u svjetlu iskustava od medijatora, sudova itd, te u svjetlu razvoja normi u Evropskoj uniji.

Preporuka:

- Da se ustanovi vijeće za reviziju nakon tri godine ovog strateškog plana, koje će razmotriti funkcioniranje zakona i procedura kojima se podržava medijacija u BiH, uključujući pravila UM-a, u svjetlu razvoja prakse u EU.

Akcija	Nadležne institucije	Vremenski okvir za provedbu	Potrebni resursi	Indikatori provedbe
Vijeće za reviziju ustanovljeno	VSTV, MP, UM	Mjesec 24	2 dana	Vijeće za reviziju se usuglasilo
Proces konsultacija obavljen sa svim interesnim grupama od strane Vijeća za reviziju	Vijeće za reviziju	24-40	10 dana	Proces konsultacija završen izvještajem
Razmatranje tekuće prakse u Evropskoj uniji	Vijeće za reviziju	24-40	5 dana	Izveštaj o tekućoj praksi u EU
Sačinjen nacrt preporuka na kog će komentare dati interesne strane	Vijeće za reviziju	40-42	5 dana	Nacrt preporuke distribuiran interesnim stranama
Konačnu preporuku Vijeće za reviziju dostavilo VSTV-u i MP-u	Vijeće za reviziju	Mjesec 44	5 dana	Konačne preporuke u smislu reforme
Preporuke provedene	VSTV, MP	Mjesec 48	10 dana	Reforme uključene u zakone, itd.

Zaključak

Ponavljamo da se u ovom Akcionom planu predstavlja niz različitih inicijativa za koje vjerujemo - iz iskustva i iz dijaloga s interesnim stranama koji je vođen u sklopu ovog projekta - da će obezbijediti čvrstu osnovu za jačanje uloge medijacije u pravosudnom sistemu i ekonomiji u Bosni i Hercegovini. Mi smo pokušali predvidjeti široke smjernice po pitanju resursa koji će biti potrebni za vođenje i koordinaciju tih različitih inicijativa. Mi spoznajemo da će se morati načiniti određeni izbor ako su resursi za provedbu Planova ograničeni. Isto tako, iskustvo iz BiH i iz Evropske unije može pomoći pri preciziranju i daljnjoj izradi ovih planova, ili predlaganju novih pravaca, i mi pozivamo sve vođe projekta koji postanu nadležni za ovaj projekat da spoznaju stepen fleksibilnosti koji će biti potreban za osiguravanje uspjeha u postizanju ciljeva iz Akcionog plana i elementa ARS u okviru Strategije za reformu pravosudnog sektora u periodu 2008-12. godina.

Dr Karl Mackie i James South
CEDR, jun / lipanj 2008. godine